

20 poznatků o fungování české dezinformační scény

Tým Kremlin Watch

Think-tank Evropské hodnoty je nevládní odborná instituce bránící liberální demokracii.

Kremlin Watch je strategický program think-tanku Evropské hodnoty, který má za cíl rozkrývat a čelit jednotlivým nástrojům hybridní války Ruské federace zaměřené proti liberálně-demokratickému systému.

Tým Kremlin Watch think-tanku Evropské hodnoty systematicky monitoruje českou dezinformační scénu od podzimu 2015. Na tomto základě formulujeme následující poznatky:

1. **Většina českých dezinformačních webů se skrývá za netransparentností.** U mnohých z nich není možné zjistit provozovatele, autory ani finanční zdroje, které využívají. Mnozí neuvádějí vůbec žádné kontaktní údaje, vystupují pod pseudonymy nebo se pod své texty nepodepisují. Zkoumané dezinformační weby, které poskytují kontaktní údaje, jsme oslovili s otázkami o jejich vlastnické a redakční struktuře, způsobu financování a tvorbě a výběru článků, které publikují. Odpovědi jsme dostali pouze necelou desítku, pouze tři z nich poskytly substantivní odpovědi na položené otázky. V těchto případech se navíc jednalo převážně o zástupce té hrstky webů, které tyto informace poskytují i veřejně, konkrétně weby E-republika, Parlamentní listy a Zvědavec.
2. V případě dezinformačních webů, u kterých jsou autoři publikovaných textů nebo provozovatelé známí, lze zaznamenat **hustou personální provázanost**. Příkladem mohou být aktivity pana Ondřeje Geršla, který vlastní doménu webů AC24 i Svět kolem nás. Pozorovatelná je také skupina neustále se opakujících komentátorů, jejichž texty se točí na webech, jako jsou Svobodné noviny, InfoWars, Bez politické korektnosti, nebo kupříkladu Rukojmí.
3. Dezinformační weby jsou provázané i obsahově. Máloliterá dezinformace se objeví pouze na jednom z nich, vzájemně je mezi sebou přebírají, někdy s úpravami, většinou ale beze změn. Často je problematické zjistit, ze kterého z těchto webů dezinformace původně pochází, také kvůli výše zmíněným případům, ve kterých texty nejsou nijak podepsané.
4. Velká část dezinformačních webů se nechává **inspirovat nebo přímo přebírá dezinformace ze zahraničních zdrojů**, které se rovněž ve většině případů opakují. Kromě oficiálních ruských kanálů, tedy anglické verze Sputniku a televizního zpravodajství RT, lze jako příklady obvyklých zdrojů jmenovat také weby Global Research, Southfront nebo What Does It Mean. Na dezinformačních webech lze také pozorovat některé typické manipulační techniky, kterých pravidelně v publikovaných textech využívají, a napříč weby se příliš výrazně neliší. Z pohledu formy je odlišuje maximálně míra expresivnosti a vulgarity (například silně vulgární Vlastenecké noviny oproti Aeronetu, na kterém mnoho expresivních vulgarit nenajdeme).
5. Vzhledem k relativně limitovanému tematickému zaměření dezinformační scény, neustálým veřejným stížnostem provozovatelů na nedostatek finančních zdrojů a omezenému množství autorů, kteří na těchto webech přispívají, je na pováženu, že existuje tak vysoké množství dezinformačních projektů. Často se jedná o weby, které jsou amatérsky zpracované, blogy, které se zakládají na aktivitě pouze malé skupinky lidí, a texty na nich publikované jsou mnohdy nesprávné nejen obsahově, ale také gramaticky. I přes tuto nedostačující kvalitu podávaných informací si ovšem mnohé z webů udržují svou čtenářskou základnu a měsíčně pro ně publikují vysoké množství textů, které pak mezi sebou sdílí jak na webových stránkách, tak i na sociálních sítích.

6. Odhadujeme, že **přímo tvorbou dezinformací** se na české online dezinformační scéně pravidelně a systematicky **zabývá zhruba sto osob**. V návaznosti na zkoumání týmu Kremlin Watch i některých českých investigativních novinářů odhadujeme, že **identita pouze třetiny tvůrců dezinformací** (osob, které tvoří produkční části dezinformačních webů) **je známá**.
7. Podle dat, která máme k dispozici, **zhruba čtvrtina dotázaných obyvatel ČR deklaruje, že má větší důvěru k „alternativním médiím“** (jmenovitě Parlamentní listy, AC24.cz, PrvníZpravy.cz), než k tradičním médiím (jmenovitě Česká televize, Český rozhlas či deníky Právo nebo Hospodářské noviny). Data vychází ze sociologického šetření, které pro think-tank Evropské hodnoty provedla v červnu 2016 agentura STEM. Výsledky budeme zveřejňovat počátkem podzimu 2016.
8. Za nejnebezpečnější považujeme fungování **pěti dezinformačních webů – tvůrců dezinformací – jmenovitě AC24, Sputnik Česká republika, Svět kolem nás, První Zprávy a Aeronet**. Tyto dezinformační projekty tvoří jádro české dezinformační scény - jsou stabilně aktivní v autorské tvorbě dezinformací. Do **nejvlivnější šestky** českých dezinformačních webů řadíme hlavní a nejčtenější nosič sloužící jako platforma pro české dezinformátory – **Parlamentní listy**.
9. Zatímco většina webů – tvůrců dezinformací dosahuje řádové čtenosti maximálně několik stovek tisíc lidí měsíčně, **dominantní roli v českém dezinformačním ekosystému mají Parlamentní listy**. Jejich čtenost k červnu 2016 dosahuje [dle NetMonitoru](#) přes půl milionu reálných uživatelů. Bez Parlamentních listů by tak česká dezinformační scéna byla spíše uzavřeným akváriem. Tento web poskytuje dezinformátorům možnost vystoupení mimo čistě konspirační a dezinformační kruhy, jelikož se na Parlamentních listech systematicky objevují parlamentní politici. Za červen 2016 jsme zaznamenali 33 poslanců a senátorů, kteří poskytli rozhovor Parlamentním listům. Jsou mezi nimi zastoupeny všechny sněmovní strany, největší podíl mají politici ČSSD (11 zákonodárců) a ANO (6 zákonodárců).
10. Jak o Parlamentních listech [uvádí Masarykova univerzita ve svém výzkumu](#): „*Parlamentní listy jsou vnímány jako přechod mezi seriózními médii a šedou zónou prokremelské manipulace. Podle našich dat jsou ale co do obsahu stejné jako například AC24 a v tématu zahraniční politiky se u nich setkáváme s manipulativními technikami dokonce častěji než třeba u Sputniku*. Což je o to vážnější, že čeští politici je vnímají jako standardní prostor pro svoji prezentaci.“ V roce 2014 získaly Parlamentní listy anticenu Křišťálové lupy za porušování principů seriózní žurnalistiky u tzv. alternativních online médií. Důležitá je i práce se zdroji - [uvádí Masarykova univerzita](#) - zatímco průměrně zkoumané (dezinformační) portály odkazují na zdroje v 75 procentech případů, u Parlamentních listů je to jen 40 procent.

Jako anekdotický příklad užití manipulativní techniky můžeme uvést příklad článku Parlamentních listů, kdy je jeden z nejnámějších konspiračních teoretiků Paul Craig Roberts označován jako [„obeznámený expert z Washingtonu“](#).

11. MediaHub při sledování [čtenosti Parlamentních listů](#) uvádí meziroční srovnání - na základě dat NetMonitoru lze konstatovat, že **Parlamentní listy mezi červnem 2015 a červnem 2016 ztratily 162 832 reálných uživatelů** (přistupujících z PC a mobilu). Tento trend považujeme za zásadní.
12. Pro měření vlivu dezinformační scény je pozoruhodné porovnat čtenost některých projektů. Jak [uvádí MediaHub](#): „Zajímavé je, že konspirační ezoterický web AC24 (112 835 uživatelů z PC) už šlape na paty takovým zavedeným webům jako je Tyden.cz (133 087 uživatelů z PC).“
13. Důležitou roli ve „velké šestce“ dezinformačních webů hrají PrvniZpravy.cz. Ty se snaží působit jako seriózní zpravodajský portál, nicméně v sekci zpráv najdeme řadu velmi hrubých dezinformací a šířených konspiračních teorií. Pro vytváření falešného dojmu serióznosti tento web přebírá texty předních politiků a často bez jejich vědomí je přetiskuje jako autorské. Fakticky tak na tomto dezinformačním webu najdeme komentáře premiéra či různých ministrů, přičemž tyto texty na čtenáře působí, jako by byly napsány pro PrvniZpravy.cz. Když jsme [na jaře 2016 přední politiky upozornily na tento fenomén](#), například KDU-ČSL začala podnikat kroky, které vedou k situaci, že se na PrvniZpravy.cz texty pod jmény lidoveckých politiků objevují již jen zřídka. Takto by měly postupovat všechny demokratické politické strany – tedy tvrdě se proti této neférové praxi vymezit a **požadovat stažení textů jejich politiků** z tohoto dezinformačního webu.
14. Přebírání textů na dezinformační a konspirační weby se v některých případech děje s želenou pravidelností. [Na konspiračním webu ProtiProud tak najdeme](#) desítky textů pod jménem experta ODS na školství Václava Klause mladšího, na nejvulgárnějším českém dezinformačním webu Vlastenecké noviny [najdeme desítky textů](#) ekonomického experta ODS Jana Skopečka. Předpokládáme, že pokud tato politická strana deklaruje prozápadní směřování a snahu o udržení demokratického právního státu, tak by se měla tvrdě vymezit vůči údajně nevědomému přebírání textů jejich expertů těmito dezinformačními weby, které mají jasně nastavenou agendu právě proti západnímu směřování ČR. V think-tanku Evropské hodnoty jsme během června 2016 vyzkoušeli, že to jde – našemu analytikovi Petru Janu Vinšovi byl bez jeho vědomí Protiproudem převzat jeho starší text o zbraních – nicméně po okamžitém telefonátu do redakce Protiproudu byl text stažen. Z této zkušenosti dedukujeme, že pokud jsou demokratickým politikům přebírány jejich texty na dezinformační weby a oni s tím nic nedělají, jednají tak úmyslně, nebo používají tvrzení „nejde s tím nic dělat“ jako výmluvu.
15. **Důležité epicentrum české dezinformační scény můžeme porovnat ve spletnosti projektů okolo osoby pana Ondřeje Geršla**, který je vydavatelem AC24, časopisu Vědomí a Svět kolem

nás. Analýzu obsahu a agendy těchto projektů naleznete [zde](#). Tyto weby se povětšinou pokouší prokremelská dezinformační sdělení halit do závoje nevinné ezoteriky.

16. Za doposud největší infiltraci českých dezinformátorů do oblasti seriózní žurnalistiky považujeme roli ředitele Českého rozhlasu v porotě takzvané Krameriovy ceny. Více se tomuto případu věnujeme v naší analýze [zde](#).

17. **Zásadní roli na české dezinformační scéně hraje osoba prezidenta Miloše Zemana. Většina dezinformační scény se pasuje do role jeho obránců a jeho vyjádření jsou na dezinformační scéně pravidelně rozpracována.** Miloš Zeman v českém prostoru hraje roli trojského koně Ruské federace, kdy systematicky přebírá a opakuje základní teze a pozice Kremlu. [Opakovaně je](#) tak ruskou propagandou využíván a vykreslován jako Putinův přítel.

18. Jako příklad, kdy přední český politik převezme doslova kremelskou dezinformaci (tedy nepravdivé tvrzení šířené propagandou Ruské federace), si můžeme uvést následující:

Miloš Zeman v březnu 2016 pro [ČT24](#) a [Aktuálně.cz](#) říká, že ukrajinská vláda přijala jazykový zákon, který třetině obyvatelstva znemožnil komunikaci v jejich rodném jazyce. Ve skutečnosti ukrajinská vláda žádný takový zákon neschválila, ani nenavrhl. Této kauze se detailně věnujeme v naší analýze [zde](#).

19. Jak [uvádíme v analýze think-tanku Evropské hodnoty](#), důležitá je role veřejnoprávních médií:

V dubnu 2016 Jan Petránek několikrát [tvrdil](#), že Vladimir Putin musel zabrat Krym, jelikož si tam FBI a CIA stavěly své základny. Doposud nedokázal toto tvrzení pocházející z konspiračních serverů doložit. Jan Petránek stále spolupracuje s veřejnoprávním Českým rozhlasem.

„Spoluzakladatel „Asociace nezávislých médií“ Petr Žantovský se dopouští porušení článku 25.1 Kodexu Českého rozhlasu. Ve vysílání Českého rozhlasu zhruba dvě třetiny pořadu strávil při rozhovoru s Novotným představováním Asociace nezávislých médií, avšak posluchačům zamlčel, že se o tři týdny dříve (22. března 2015) stal jedním ze čtyř zakládajících členů této Asociace. Jeho osobní angažmá v této entitě, dokonce posluchači zamlčené, ho tak jednoznačně vylučuje z pozice nezávisle tázajícího se novináře. Tím zcela jednoznačně dochází ke střetu zájmů, jak ho definuje článek 25 Kodexu Českého rozhlasu.“

20. Důležitou roli při šíření dezinformací a dezinformačních zdrojů mají politici a veřejně známé osoby. Politici napříč politickými stranami a další veřejné osobnosti na svých profilech na sociálních sítích [sdílejí](#) zprávy pocházející z oficiálních ruských kanálů, například Jiří Ovčáček v červnu 2016 sdílí Sputnik, Jaroslav Foldyna sdílí Svobodné noviny, Michal Hašek a Zdeněk Škromach Aeronet, Stanislav Huml a Tomio Okamura Protiproud, Jaroslav Doubrava Info Kurýr. Už v prosinci 2014

Michal Hašek a Zdeněk Škromach sdíleli na svých profilech na Facebooku text z Aeronetu, podle kterého [kampaň](#) proti Miloši Zemanovi pochází od amerických mediálních poradců USA. Tomuto tématu se věnuje náš specializovaný [text](#).

Líbí se Vám, co děláme?

Podpořte nás! Naše práce je možná jen díky darům lidí, jako jste Vy.

Můžete využít tento formulář: www.evropskehodnoty.cz/o-nas/dekujeme

Nebo můžete poslat svůj dar přímo na transparentní účet Evropských hodnot: 2300405420/2010.

Vyberte si program, který chcete přímo podpořit:

- Analytický tým - AT
- Iniciativa pro evropské hodnoty – IEH
- Kremlin Watch - KW
- Program pro soudržnou společnost – PSS

Nebo můžete podpořit naši práci obecně: Podporujeme Evropské hodnoty - PEH

Do zprávy pro příjemce uveďte DAR_program + Vaše jméno a příjmení a zašlete nám e-mail s Vašimi osobními údaji pro potvrzení o daru na: dary@evropskehodnoty.cz

© Evropské hodnoty z.s. 2016

Think-tank Evropské hodnoty je nevládní odborná instituce bránící liberální demokracii.

Naší vizí je svobodné, bezpečné a prosperující Česko ve střední Evropě, která je pevnou součástí Západu.

Pomáháme čelit agresivním režimům, radikalizaci uvnitř společnosti, šíření autoritářských tendencí a extrémistických ideologií včetně islamismu.

Politikům předkládáme odborná doporučení a systematicky sledujeme a hodnotíme jejich práci. Za základní prvky vysoké politické kultury považujeme aktivní občany, zodpovědné politiky a soudržnou společnost, která sdílí hodnoty svobody a demokracie.

Od roku 2005 se jako nevládní nezisková organizace, která není spojena s žádnou politickou stranou, věnujeme výzkumné a vzdělávací činnosti. Vedle vydávání odborných publikací a komentářů pro média, pořádáme konference, semináře a školení pro odbornou i širší veřejnost. Na svých akcích zprostředkováváme dialog mezi politiky, odborníky, novináři, podnikateli i studenty.

THINK-TANK EVROPSKÉ HODNOTY

Vlkova 36, 130 00 Praha 3

info@evropskehodnoty.cz

www.evropskehodnoty.cz

facebook.com/Evropskehodnoty